

Spis treści

Wstęp	11
ROZDZIAŁ 1. Ubezpieczenia w systemie zabezpieczenia społecznego	13
1.1. Prawne podstawy zabezpieczenia społecznego	13
1.1.1. Zabezpieczenie społeczne w prawie międzynarodowym	13
1.1.2. Konstytucyjne prawa socjalne	15
1.1.3. Zabezpieczenie społeczne w polskich konstytucjach	16
1.1.4. Administracja zabezpieczenia społecznego	18
1.2. Ubezpieczeniowa metoda zabezpieczenia społecznego	20
1.2.1. Metody zabezpieczenia społecznego	20
1.2.2. Cechy metody opiekuńczej	20
1.2.3. Cechy metody zaopatrzeniowej	22
1.2.4. Cechy ubezpieczenia społecznego	23
1.2.5. Pojęcie i rodzaje ubezpieczenia społecznego	24
1.3. Ewolucja regulacji prawnej ubezpieczeń społecznych	25
1.3.1. Geneza ubezpieczeń	25
1.3.2. Rozwój ubezpieczeń w XX wieku	25
1.3.3. Kryzysy i reformy ubezpieczeń w Polsce	27
1.4. Ubezpieczenia społeczne jako materia ustawowa	29
1.4.1. Cele i kryteria wyodrębniania prawa ubezpieczeń społecznych	29
1.4.2. Przestanki wyboru ubezpieczeniowej metody zabezpieczenia	31
1.4.3. Ustawy z zakresu ubezpieczeń społecznych	32
1.4.4. Rozporządzenia z zakresu ubezpieczeń społecznych	36
Literatura	38
ROZDZIAŁ 2. Struktura systemu ubezpieczeń społecznych	39
2.1. System ubezpieczeń społecznych	39
2.1.1. Pojęcie i klasyfikacja systemów	39
2.1.2. System organizacyjny ubezpieczeń	40
2.1.3. System finansowy ubezpieczeń	42
2.1.4. System informacyjny ubezpieczeń	45

2.2. Ubezpieczeni	50
2.2.1. Zasady podlegania ubezpieczeniom	50
2.2.2. Uprawnienia	51
2.2.3. Obowiazki	54
2.3. Płatnicy składek	55
2.3.1. Pojęcie składki i zasady jej ustalania	55
2.3.2. Pracodawcy i inne podmioty opłacające składki	56
2.3.3. Obowiazki i uprawnienia płatników składek	59
2.4. Zakład Ubezpieczeń Społecznych	62
2.4.1. Organy	62
2.4.2. Zakres działania	65
2.4.3. Funkcje kontrolne	67
Literatura	70
ROZDZIAŁ 3. Świadczenia pieniężne w razie choroby i macierzyństwa	
3.1. Zakres ubezpieczenia chorobowego	72
3.1.1. Zakres przedmiotowy	72
3.1.2. Zakres podmiotowy	74
3.2. Zasiłek chorobowy	75
3.2.1. Warunki nabycia prawa do zasiłku chorobowego	75
3.2.2. Wynagrodzenie gwarancyjne	78
3.2.3. Wyłączenie prawa do zasiłku chorobowego	79
3.2.4. Pozbawienie prawa do zasiłku chorobowego	81
3.2.5. Wysokość zasiłku chorobowego	83
3.3. Świadczenie rehabilitacyjne	85
3.3.1. Przesłanki prawa do świadczenia	85
3.3.2. Okres pobierania i wysokość świadczenia	86
3.4. Zasiłek wyrównawczy	87
3.4.1. Warunki nabycia prawa do zasiłku	87
3.4.2. Wysokość i okres wypłacania zasiłku	87
3.5. Zasiłek macierzyński	88
3.5.1. Warunki nabycia prawa do zasiłku	88
3.5.2. Wysokość i okres pobierania zasiłku	90
3.5.3. Zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego	92
3.6. Zasiłek opiekuńczy	93
3.6.1. Warunki nabycia prawa do zasiłku	93
3.6.2. Okres pobierania zasiłku opiekuńczego i jego wysokość	94
3.7. Postępowanie w sprawach ustalania prawa do zasiłków i ich wypłaty	95
Literatura	97

ROZDZIAŁ 4. Ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	98
4.1. Pojęcie wypadku przy pracy i choroby zawodowej	98
4.2. Postępowanie w sprawach wypadków przy pracy i chorób zawodowych	102
4.2.1. Postępowanie w sprawach z zakresu wypadków przy pracy	102
4.2.2. Postępowanie w sprawach z zakresu chorób zawodowych	104
4.3. Zakres podmiotowy ubezpieczenia społecznego z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	106
4.4. Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego	109
4.4.1. Katalog świadczeń	109
4.4.2. Świadczenia odszkodowawcze	111
4.4.3. Świadczenia zasiłkowe	114
4.4.4. Świadczenia rentowe oraz dodatki do tych świadczeń	115
4.5. Zasady ustalania wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe	119
4.6. Prewencja wypadkowa i zasady jej finansowania	121
Literatura	122
ROZDZIAŁ 5. Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	125
5.1. Zakres świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	125
5.2. Warunki nabycia prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego	129
5.2.1. Przesłanki nabycia prawa do świadczeń	129
5.2.2. Pojęcie okresów składkowych i nieskładkowych	130
5.2.3. Wniosek o ustalenie prawa do świadczeń	131
5.3. Emerytury	132
5.3.1. Emerytury dla osób urodzonych przed rokiem 1949	132
5.3.2. Emerytury dla osób urodzonych w latach 1949–1969	135
5.3.3. Emerytury dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze	136
5.3.4. Emerytury dla osób urodzonych po roku 1969	139
5.3.5. Kapitał początkowy	141
5.3.6. Odrębne formy świadczeń emerytalno-rentowych	142
5.4. Renty z tytułu niezdolności do pracy i renta rodzinna	147
5.4.1. Pojęcie i rodzaje niezdolności do pracy	147
5.4.2. Przesłanki nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy	150
5.4.3. Renta szkoleniowa	151
5.4.4. Renta rodzinna	152
5.4.5. Waloryzacja świadczeń	153
5.4.6. Zasiłek pogrzebowy	155

5.5. Zasady przyznawania i wypłaty świadczeń	155
5.5.1. Właściwość organów orzekających	155
5.5.2. Decyzje w sprawach świadczeń	156
5.5.3. Ustanie prawa do świadczeń	157
5.5.4. Wstrzymanie prawa do świadczeń	157
5.5.5. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	158
Literatura	160
ROZDZIAŁ 6. Organizacja i funkcjonowanie funduszy emerytalnych	
6.1. Drugi filar w nowym systemie emerytalnym	162
6.1.1. Otwarty fundusz emerytalny jako instytucja wspólnego inwestowania	163
6.1.2. Powszechnie Towarzystwo Emerytalne jako instytucja zarządzająca OFE	167
6.2. Działalność lokacyjna OFE	171
6.3. Ocena wyników inwestycyjnych OFE	173
6.4. Obowiązki informacyjne i nadzór nad OFE	176
6.5. Wypłata środków z OFE	179
6.6. Pracowniczy fundusz emerytalny	180
6.7. Wypłaty emerytur kapitałowych z OFE	181
6.7.1. Ogólne zasady ustalania świadczeń emerytalnych na podstawie uprawnień kapitałowych	182
6.7.2. Rodzaje emerytur kapitałowych	186
6.7.3. Emerytury kapitałowe w świetle rozwiązań ustawowych	188
Literatura	190
ROZDZIAŁ 7. Pracownicze programy emerytalne, indywidualne konta emerytalne oraz konta zabezpieczenia emerytalnego	
7.1. Trzeci filar zabezpieczenia emerytalnego	192
7.2. Formy pracowniczego programu emerytalnego	194
7.3. Podmioty pracowniczego programu emerytalnego	198
7.4. Tworzenie i likwidacja pracowniczego programu emerytalnego	199
7.4.1. Zakładowa umowa emerytalna	199
7.4.2. Deklaracja przystąpienia do programu emerytalnego	201
7.4.3. Rejestracja pracowniczego programu emerytalnego	202
7.4.4. Likwidacja pracowniczego programu emerytalnego	204
7.5. Składka z tytułu uczestnictwa w pracowniczym programie emerytalnym	205
7.5.1. Składki podstawowa i dodatkowa	205
7.5.2. Zawieszenie odprowadzania składek podstawowych	207

7.6. Zwrot i wypłata środków z pracowniczego programu emerytalnego	208
7.6.1. Zwrot środków	208
7.6.2. Wypłata zgromadzonych środków	208
7.6.3. Wypłata transferowa	209
7.7. Indywidualne konta emerytalne	210
7.7.1. Formy IKE	210
7.7.2. Umowa o prowadzenie IKE	210
7.7.3. Osoby uprawnione do gromadzenia środków na IKE	212
7.7.4. Limit środków zgromadzonych na IKE	212
7.7.5. Wypłata, wypłata transferowa oraz zwrot środków zgromadzonych na IKE	213
7.8. Indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego	214
7.8.1. Formy IKZE	214
7.8.2. Umowa o prowadzenie IKZE	215
7.8.3. Osoby uprawnione do gromadzenia środków na IKZE	217
7.8.4. Limit środków zgromadzonych na IKZE	217
7.8.5. Wypłata, wypłata transferowa oraz zwrot środków zgromadzonych na IKZE	217
Literatura	218
ROZDZIAŁ 8. Ubezpieczenie społeczne rolników	220
8.1. Geneza ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych	220
8.2. Zasady organizacji ubezpieczenia społecznego rolników	221
8.3. Zakres podmiotowy ubezpieczenia społecznego rolników	224
8.3.1. Podmioty ochrony ubezpieczeniowej	224
8.3.2. Ubezpieczenie obowiązkowe	226
8.3.3. Ubezpieczenie dobrowolne	228
8.4. Świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników	230
8.4.1. Świadczenia wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie	230
8.4.2. Świadczenia z ubezpieczenia emerytalno-rentowego	234
8.4.3. Ocena obowiązujących rozwiązań	242
8.5. Finansowanie ubezpieczenia społecznego rolników	244
Literatura	250
ROZDZIAŁ 9. Koordynacja systemu zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej	253
9.1. Pojęcie i zasady ogólne unijnej koordynacji zabezpieczenia społecznego	253
9.1.1. Pojęcie unijnej koordynacji zabezpieczenia społecznego	253
9.1.2. Zasady unijnej koordynacji zabezpieczenia społecznego	256
9.2. Zakres podmiotowy unijnej koordynacji zabezpieczenia społecznego	257
9.3. Zakres przedmiotowy unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego	258

9.3.1. Systemy świadczeń objęte unijną koordynacją	258
9.3.2. Systemy świadczeń wyłączone z zakresu unijnej koordynacji	261
9.4. Skutki włączenia polskiego systemu zabezpieczenia społecznego w ramy unijnej koordynacji	263
Literatura	265
ROZDZIAŁ 10. Aktualne zagadnienia ubezpieczeń społecznych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego	
10.1. Wpływ orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego na stosowanie ubezpieczeń społecznych	267
10.2. Zawieranie umów o pracę w celu uzyskania ochrony ubezpieczeniowej	270
10.3. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne	274
10.4. Zasady opłacania składek na ubezpieczenia społeczne	284
10.5. Konsekwencje ubezpieczeniowe zawieszenia działalności gospodarczej	287
10.6. Stosowanie Ordynacji podatkowej w systemie ubezpieczeń społecznych	293
10.7. Nabycie prawa do renty	300
10.8. Prawo do emerytury a rozwiązanie stosunku pracy	304
10.9. Wiek emerytalny kobiet i mężczyzn	307
10.10. Wcześniejsze emerytury	309
10.11. Emerytury pomostowe	319
10.12. Ponowne ustalenie prawa do emerytury lub renty po uprawomocnieniu się decyzji	322
10.13. Zasady wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych i zwrot nienależnie pobranych świadczeń	324
10.14. Zasady nabywania prawa do świadczeń w ustawie zasiłkowej	327
10.15. Nadużycie prawa do świadczeń z ustawy zasiłkowej	331
10.16. Przyczyna zewnętrzna nagłego zdarzenia i jego związek z pracą	334
Literatura	337